

**ВІЙСЬКОВІ ЗВАННЯ ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВИЦЬ  
В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ З УКРАЇНСЬКОЇ  
НА СУЧАСНУ АРАБСЬКУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ**

**MILITARY RANKS OF FEMALE PERSONNEL IN THE ASPECT  
OF TRANSLATION FROM UKRAINIAN INTO MODERN  
STANDARD ARABIC LANGUAGE**

**Тарнавська М.М.,**  
*orcid.org/0000-0003-0165-894X*  
старший викладач кафедри східних мов

*Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України*

Стаття присвячена виявленню особливостей перекладу військових звань жінок-військовослужбовиць з української на сучасну арабську літературну мову.

В ході дослідження розглянуто способи утворення лексичних одиниць на позначення осіб жіночої статі у військовій сфері та визначено, що в українській мові активно використовуються два способи: афіксальний та спосіб складеної номінації. Щодо сучасної арабської літературної мови, то вона відноситься до мов, які розрізняють граматичний рід, а іменники жіночого роду можна утворити шляхом додавання кінцевої літери. Однак, такий спосіб фемінізації військових звань в поодиноких випадках можна зустріти лише в засобах масової інформації; щодо офіційного арабомовного військового дискурсу, то для номінації військових як чоловічої, так і жіночої статі використовують військові звання виключно у формі чоловічого роду, а вказівка на особу здійснюється за допомогою додаткових показників. Крім того, виявлено, що ані в українській, ані в сучасній арабській літературній мові не закріплено гендерно-нейтральної лексики на позначення військових звань.

Запропоновано два способи перекладу фемінізованих військових звань української мови на арабську. Використання у мові перекладу додавання до еквіваленту у формі чоловічого роду кінцевої літери на позначення жіночого роду чітко та однозначно вказує на стать військовослужбовця, однак не є звичним для реципієнта-представника однієї з арабських держав. Щодо використання еквіваленту у формі чоловічого роду, то цей спосіб, хоча і відповідає Scopus-підходу, однак повною мірою не передає зміст тексту оригіналу, перетворює його на гендерно-упереджений, імплікуючи, що саме чоловічий рід є «нормою» для військової сфери, а жіночий – скоріше виключення. Тож, визначено, що, за відсутності окремих вказівок, при перекладі з української на сучасну арабську літературну мову варто дотримуватися стилістики тексту оригіналу та військові звання жінок у мові перекладу передавати у формі, аналогічній вихідній формі.

**Ключові слова:** військові звання, фемінітиви, переклад військових звань, гендерно-нейтральна лексика, гендерно-упереджені мови, жінки-військові.

The article is devoted to identifying the peculiarities of female personnel military ranks translation from Ukrainian into Modern Standard Arabic language.

In the course of the study, we have analyzed the methods of feminization of military ranks. The most productive two methods for Ukrainian are the affix method and the compound nomination method. As for Modern Standard Arabic, it is one of the languages that distinguish grammatical gender, and feminine nouns are usually formed by adding a final letter. However, this particular method of military ranks feminization is used in isolated cases in mass media. With regard to the official Arabic military discourse masculine form is used to name military ranks of both male and female personnel, and gender is identified with additional indicators. It has also been found that neither Ukrainian nor Modern Standard Arabic has fixed gender-neutral vocabulary naming military ranks.

We have suggested to ways of translating feminized military ranks from Ukrainian into Modern Standard Arabic: feminization of a military rank equivalent in the target language by adding a final letter and using a masculine equivalent in the target language. The first way helps indicate the gender clearly, though might not be precepted as usual or correct by the recipient due to some culture peculiarities. The second method corresponds to the Scopus approach; however, it does not fully convey the content of the source text, it turns it into gender-biased implying that masculine form is the «norm» while feminine is rather an exception. Therefore, it is determined that in the absence of any additional instructions when translating from Ukrainian into Modern Standard Arabic it is recommended to preserve the stylistics of the source text and to convey the names of the military ranks of female personnel with regards to the form used in the source language.

**Key words:** military ranks, feminitives, military ranks translation, gender neutral language, gender-biased languages, female military personnel.

**Постановка проблеми.** Серед Глобальних цілей сталого розвитку, визначених підсумковим документом Саміту ООН у вересні 2015 року «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» – забезпе-

чення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток [1]. Крім того, резолюцією Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» передбачено активне залучення жінок до забезпечення миру та безпеки, забезпе-

чення повної та рівноправної участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень на всіх рівнях [2], що, серед іншого, передбачає врегулювання питання гендерно-коректної номінації відповідних військових звань та посад.

#### **Аналіз останніх досліджень та публікацій.**

Враховуючи сучасний стан та перспективи військового співробітництва України із міжнародними партнерами, зокрема і в Арабському світі, а також активне обговорення в українському суспільстві питання використання фемінітивів відносно жінок-військовослужбовиць, існує необхідність у детальному вивченні специфіки перекладу відповідних військових звань з української мови на сучасну арабську літературну мову. Серед українських науковців питання перекладу військових звань, зокрема, торкався Стацюк Р. в ході дослідження проблем перекладу військово-технічної термінології сучасної арабської літературної мови. Однак, військові звання загалом, та форми жіночого роду, утворені від них, зокрема не були у фокусі уваги науковця. Вживання та переклад саме фемінітивів у військовому дискурсі на матеріалі романо-германських мов висвітлюють у своїх роботах Михайлова О. та Спільник Т., однак результати згаданих досліджень та рекомендації щодо перекладу не можуть бути застосовані до сучасної арабської літературної мови, з огляду на її специфіку. Усе це зумовлює актуальність даного дослідження.

**Постановка завдання.** Мета статті – виявлення особливостей відтворення військових звань жінок-військовослужбовиць при перекладі з української на сучасну арабську літературну мову.

**Виклад основного матеріалу.** Протягом багатьох сторіч військова служба та воєнна справа – були прерогативою чоловіків. Однак, разом із поступовими змінами у культурі та світогляді зростала роль жінок у суспільстві загалом та, зокрема, у військовій сфері [3, с. 145].

Так, в Україні жінки почали вступати до лав Збройних сил з 1993 року. Станом на 2008 рік 10% особового складу Збройних сил України становили жінки, переважна більшість яких проходили службу в медичній службі, підрозділах зв'язку та бухгалтерії [4, с. 14]. Із внесенням змін до «Тимчасового переліку військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу та військовослужбовців-жінок і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців» [5] у 2016 році жінкам офіційно стали доступні бойові посади у різних видах військ [6]. З почат-

ком російсько-української війни в 2014 році відбулося значне зростання ролі жінок в українському війську, а з початком повномасштабного вторгнення росії продовжує зростати і чисельність жінок-військових, зокрема у зв'язку з тим, що сучасні трансформації у збройних силах призводять до зменшення значення фізичної сили та агресії, притаманних чоловікам [4, с. 10].

Щодо досвіду держав Арабського світу, то проходження військової служби жінками регулювалося законодавством ще з 1962 року в Йорданському Хашимітському Королівстві, з 1975 – у Туніській Республіці, з 1981 – у Сирійській Арабській Республіці, з 1984 – в Арабській Республіці Єгипет, з 1986 – в Алжирській Народній Демократичній Республіці. Посади тогочасних арабських жінок-військовослужбовиць передбачали виключно виконання адміністративних функцій чи надання медичної допомоги. Із приходом XXI сторіччя та активізацією в усьому світі боротьби за гендерну рівність у всіх сферах діяльності людини, зокрема і у військовій сфері, арабські держави також переглянули законодавство щодо проходження військової служби жінками та розширили перелік звань та посад, які останні можуть обіймати [7]. Однак, консервативніші держави Арабського світу й досі не допускають жінок до виконання бойових завдань через релігійні застереження. Разом з тим, варто відмітити зрушення в цьому питанні. Так, Міністерство оборони Королівства Саудівська Аравія у 2019 році допустило жінок до несення військової служби, щоправда обмеживши їх посадами рядового, сержантського та старшинського складу [8].

Оскільки військова служба протягом тривалого часу була виключно чоловічим інститутом, лексичні одиниці на позначення посад та військових звань існували лише в формі чоловічого роду. Разом з тим, мова та її норми розвиваються та зазнають змін відповідно до перетворень у суспільстві, тож і у військовій сфері актуальнішим стає питання гендерно-нейтральної номінації військових звань та посад або ж використання фемінітивів на позначення відповідних звань та посад на рівні із формами чоловічого роду [3, с. 145].

В українській мові застосовуються два способи утворення лексичних одиниць на позначення осіб жіночої статі у військовій сфері: афіксальний та спосіб складеної номінації [3, с. 146].

Так, у новій редакції Українського правопису 2019 року визначено, що іменники на позначення осіб жіночої статі утворюються від іменників чоловічого роду шляхом використання

суфіксів **-к(-а)**, **-иц(-я)**, **-ин(-я)**, **-ес(-а)** та ін. Найпродуктивнішим визначено суфікс **-к(-а)**, оскільки його приєднання можливе до різних типів основ [9, с. 39], наприклад: *майор – майорка, інспектор – інспекторка, офіцер – офіцерка, авіатор – авіаторка, вояк – воячка, ветеран – ветеранка, командир – командирка, воитель – воителька, нацгвардієць – нацгвардійка*. Щодо фемінітивів із суфіксом **-иц(-я)**, то вони утворюються від іменників чоловічого роду, основа яких закінчується на **-ик** або **-ець** [9, с. 39]: *захисник – захисниця, військовослужбовець – військовослужбовиця, автоматник – автоматниця, розвідник – розвідниця, гранатометник – гранатометниця*. До найменш продуктивних суфіксів творення фемінітивів військової сфери відносять суфікси **-ин(-я)** та **-ес(-а)** [3, с. 146]: *боєць – бійчиня, парамедик – парамедикія, стрілець – стрільчиня, пілот – пілотеса*.

Варто зазначити, що нова редакція Українського правопису 2019 року не визначає чітких правил щодо вживання фемінітивів, тож їх вживання ще остаточно невнормоване [10]. Водночас, останнім часом в Україні активно працюють над проектами, на кшталт «По той бік гендеру», спрямованими на представлення жінок та чоловіків в медійному просторі на паритетних засадах. Саме в рамках згаданого проекту представлено Словничок українських назв жінки у війську та як переселенки [11], який можна вважати однією із відправних точок збору, фіксації та унормування вжитку форм жіночого роду на позначень жінок-військових.

Афіксальний спосіб творення фемінітивів у військовій сфері досі лишається доволі controверсійним, тож спосіб складеної номінації, що передбачає використання усталених форм номінації військовослужбовців із компонентами *жінка* чи *пані* активно використовується в офіційних документах: *жінка-військовослужбовець, жінка-ветеран, жінка-пілот, пані майор, пані офіцер*. Так, у Словничку фемінітивів для прес-офіцерів та прес-офіцерок територіальних управлінь Державної служби України з надзвичайних ситуацій 2018 року для відтворення спеціальних звань осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту використано саме цей спосіб утворення фемінітивів: *пані сержант, пані підполковник, пані генерал-майор* [12, с. 7].

Щодо сучасної арабської літературної мови, то вона вважається однією з найпоширеніших мов світу, які розрізняють граматичний рід, та де іменники жіночого роду можливо утворити від відповідних іменників чоловічого роду [13]

шляхом додавання кінцевої **-ة** «**та-марбута**» [14, с. 46]: **جندى** (солдат – жінка-солдат), **قائد** – **قائدة** (командувач – командувачка), **كابتن** – **كابتنكا** (капітан – капітанка). Даний спосіб творення фемінітивів у сучасній арабській літературній мові можна ототожнити із афіксальним способом, пропонуваним в українській мові.

Водночас, сучасну арабську літературну мову можна класифікувати, як гендерно-упереджену, тобто таку, де чоловічий рід вживається за замовчуванням. Такий стан, на думку низки дослідників, може бути віддзеркаленням гендерної нерівності, що панує у суспільстві [13]. Згадана гендерна упередженість сучасної арабської літературної мови безпосередньо стосується військової сфери, зокрема номінації жінок-військовослужбовиць арабських держав.

Так, в Королівстві Саудівська Аравія, не зважаючи на залучення жінок до проходження військової служби, жодних змін до Положення про проходження військової служби громадянами в частині, що стосується номінації військових звань, внесено не було, а перелік військових звань наведено виключно у формі чоловічого роду: **جندى أول** (молодший капрал), **عريف** (капрал), **وكيل رقيب** (молодший сержант), **رقيب** (сержант), **رقيب أول** (старший сержант), **رئيس رقباء** (головний сержант) [15]. Ідентичне явище із номінацією жінок-військовослужбовиць спостерігаємо і в Йорданському Хашимітському Королівстві, не зважаючи на те, що у 2018 році Комісією із питань гендерної рівності у Збройних силах держави було запроваджено Національний план дій, метою якого є розширення можливостей залучення жінок до військової служби та призначення їх на керівні посади [7]: **عقيد** (полковник), **مدير** (директор), **جندى أول** (молодший капрал), **رائد** (майор) [16]. Іменники чоловічого роду для номінації звань та посад жінок-військовослужбовиць також використовуються в Об'єднаних Арабських Еміратах: **طيار** (пілот), **رائد الطيار** (майор авіації) [17]; Королівстві Бахрейн: **طيار** (пілот), **ملازم ثاني** (лейтенант) [18]. Водночас для номінації групи жінок-військовослужбовиць використовуються іменники у формі множини саме жіночого роду: **ضابطات** (офіцерки), **عسكريات** (жінки-військові), **فارسات** (героїні). Варто зазначити, що у засобах масової інформації арабських держав для номінації військовослужбовиць подекуди використовують іменники у формі жіночого роду, утворені від іменників чоловічого роду: **جندية** (жінка-солдат), **مرأة عسكرية** (жінка-військова). Це може свідчити про поступові позитивні зрушення в консервативному

арабському суспільстві в бік гендерної рівності зокрема у військовій сфері.

Щодо широко вживаного в українській мові способу складеної номінації для утворення форм жіночого роду звань та посад жінок, які проходять військову службу, в сучасній арабській літературній мові він не є вживаним, тож не зустрічається, ані в офіційних джерелах, ані в матеріалах засобів масової інформації.

З метою досягнення мовної симетрії у військовій сфері дослідники-мовознавці та фахівці з питань гендеру пропонують також використовувати так звану гендерно-нейтральну лексику [3, с. 146], що сприяє уникненню лексичних одиниць, вживання яких можна інтерпретувати як прояв упередженості, дискримінації чи припущення тієї чи іншої статі. Використання гендерно-нейтральної лексики також покликане боротися із гендерними стереотипами, просувати необхідні соціальні зміни та сприяти досягненню гендерної рівності [19].

Українські мовознавці відзначають незначну кількість гендерно-нейтральної лексики у військовій сфері [3, с. 146]. Те ж стосується й сучасної арабської літературної мови. До гендерно-нейтральних можна віднести такі лексичні одиниці, як قيادة (командування), قوات التدخل السريع (сили швидкого реагування) та т. ін.. Проте, ані в українській, ані в сучасній арабській літературній мові не існує гендерно-нейтральних термінів на позначення військових звань.

З точки зору перекладу більшість назв військових звань можна віднести до категорії термінів на позначення реалій дійсності однієї країни, ідентичних до реалій дійсності іншої. Їх переклад здійснюється шляхом віднайдення відповідного еквіваленту [20, с. 57]. Враховуючи, що традиційно назви військових звань як в українській, так і в сучасній арабській літературній мові виражені іменниками у формі чоловічого роду, значних труднощів при перекладі маскулінної лексики з української мови на сучасну арабську літературну мову не виникне: солдат – جندي, старший сержант – رقيب أول, лейтенант – ملازم, підполковник – مقدم, генерал-лейтенант – فريق.

Щодо лексики на позначення військових звань жінок, то, виходячи із наведеного вище, існує декілька способів їх перекладу з української на сучасну літературну арабську мову:

1) шляхом додавання у мові перекладу до еквіваленту у формі чоловічого роду кінцевої «-та-марбута»: сержантка – (رقيب+ة), лейтенантка – (ملازم+ة), генералка – (لواء+ة);

2) шляхом використання у мові перекладу еквіваленту у формі чоловічого роду: солдатка – جندي (солдат), підполковниця – عقيدة (полковник), капітанка – نقيب (капітан). У цьому випадку в тексті вказівка на особу має здійснюватись за допомогою додаткових показників, як то дієслово-присудок у формі жіночого роду, іменники «жінка» чи «пані», займенник «вона» [3, с. 147]:

*Сержантку з Буковини Павліну Ніколаєвич нагородили відзнакою «Хрест бойових заслуг» [21]. –*

مُنِحَتْ الرقيبُ من بوكوفينا السيدة بافلينا نيكولايفيتش بوسام "صليب الاستحقاق الحربي".

*Лейтенантка з псевдо «Посейдон» боронить Україну в складі батальйону волинської тероборони [22]. –*

سيدة الملازم الأول لقبها "بوسيدون" تدافع عن أوكرانيا في صفوف كتيبة قوات الدفاع الإقليمي بمنطقة فولين.

В обох наведених прикладах військове звання вжите у формі чоловічого роду, а вказівку на осіб жіночої статі здійснено за допомогою дієслова у формі жіночого роду, а також використання слова «пані» перед іменем /званням військовослужбовиці.

Перший із наведених способів чітко та однозначно вказує на стать військовослужбовця, однак не є звичним для реципієнта тексту перекладу. Тож, сам переклад може бути сприйнятий як помилковий чи образливий для носія іншої культури та традицій. Водночас, другий спосіб перекладу, хоча і відповідає Scopos-підходу, однак повною мірою не передає зміст тексту оригіналу, перетворює його на гендерно-упереджений, імплікуючи, що саме чоловічий рід є «нормою» для військової сфери, а жіночий – скоріше виключення.

Враховуючи те, що фемінітиви на позначення звань військовослужбовиць досі не увійшли до активного вжитку, а їх використання в українській мові залежить від поглядів на це питання автора конкретного тексту, то й вибір способу перекладу звання жінки-військової сучасною арабською літературною мовою, на нашу думку, має залежати безпосередньо від його форми в українській:

*Полковник медичної служби Тетяна Остащенко обійняла посаду командувача Медичних сил [23]. –*

تولت عقيدة الخدمة الطبية سيدة تيتيانا أوستاشينكو منصب قائد القوات الطبية.

В тексті оригіналу українською мовою звання жінки військової наведено у формі чоловічого роду, тому при перекладі сучасною арабською літературною мовою зберігаємо форму чоловічого роду для слова «полковник»; однак, наявні

контекстуальні вказівники на стать військовослужбовиці: дієслово у формі жіночого роду та слово «пані», вжите перед іменем військової.

**Полковниця** медичної служби ... Тетяна Остащенко стала першою жінкою, яка обійняла генеральську посаду Командувачки в історії Збройних сил України [24]. –

أصبحت عقيدة الخدمة الطبية تيتيانا أوستاشينكو أول امرأة في تاريخ القوات المسلحة الأوكرانية التي تولت منصب القائد وهو منصب لواء.

В даному випадку текст оригіналу містить фемінітив «полковниця», форму якого можна передати засобами сучасної арабської літературної мови. Крім того, вказівкою на стать служать дієслова, вжиті у формі жіночого роду.

**Висновки.** Таким чином, як в українській, так і в сучасній арабській літературній мові існують стандартні способи творення форм жіночого роду

від іменників чоловічого роду, тож використання фемінітивів на позначення звань жінок-військових – є здебільшого питанням готовності суспільства до прийняття відносно нової ролі жінок, унормування цього аспекту у визначеній державі. В Україні, хоча і активно вживані, фемінітиви на позначення звань військовослужбовиць не закріплені нормативними документами відповідних структур. Щодо арабських держав, то в переважній їх більшості питання використання фемінітивів наразі навіть не висувається на суспільне обговорення через низку релігійних та традиційних норм. Отже, за відсутності окремих вказівок, при перекладі з української на сучасну арабську літературну мову вважаємо за необхідне дотримуватися стилістики тексту оригіналу та військові звання жінок у мові перекладу передавати у формі, аналогічній вихідній формі.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Наша робота над досягненням Цілей сталого розвитку в Україні. Організація Об'єднаних Націй Україна. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs> (дата звернення: 02.05.2023).
2. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року: Розпорядж. від 28.10.2020 р. № 1544-р: станом на 16 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-r#n14> (дата звернення: 02.05.2023).
3. Спільник Т. М. Військові звання жінок-військовослужбовців в аспекті німецько-українського перекладу. *Науковий вісник херсонського державного університету серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*, 2020. Вип 2. С. 144–148.
4. Гриценко Г., Квіт А., Марценюк Т. «Невидимий батальйон»: участь жінок у військових діях в АТО: соціол. дослідж. Київ: ООН Жінки в Україні, 2016. 69 с.
5. Про затвердження тимчасових переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу та військовослужбовців-жінок і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців: Наказ від 10.06.2014 р. № 600/25377: станом на 3 берез. 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0600-14#Text> (дата звернення: 28.04.2023).
6. Патрікєєва Н. «Зараз у кожного з нас трохи менше шансів вижити, ніж тоді». Подкаст «Свої серед своїх» з Оленою Білозерською. <https://www.radiosvoboda.org/>. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoyi-sered-svoyikh-olena-bilozerska/32305600.html> (дата звернення: 28.04.2023).
7. غانم د.، عرقجي د. المرأة في القوات العربية المسلحة. المعهد العربي للمرأة في الجامعة اللبنانية الأمريكية، 25.2020. <https://aiw.lau.edu.lb/images/793d5604bcada918fc55aefd935bd2d15c6e8ada.pdf> (تاريخ الوصول: 28.04.2023).
8. وزارة الدفاع السعودية تفتح باب التجنيد للنساء. سكاى نيوز عربية. <https://www.skynewsarabia.com/middle-east/1288076> -وزارة الدفاع-السعودية-تفتح-باب-التجنيد-للنساء (تاريخ الوصول: 28.04.2023).
- عاسن لل-دين جتل-اباب-حتفت-ة-ي-دو-عمل-ة-ع-افدل-ا-قرا-و-URL: <https://www.skynewsarabia.com/middle-east/1288076> (لوصولا خيرات) 28.04.2023).
9. Український правопис / ред.: Є. І. Мазніченко та ін. Наук. думка, 2019. 390 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Pravopys.2019/ukr.pravopys-2019.pdf> (дата звернення: 02.05.2023).
10. Скопненко О. Мовний блог: що треба знати про фемінітиви. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/blogs-58435379> (дата звернення: 02.05.2023).
11. Синчак О. Абетка фемінітивів. *По той бік новин*. URL: <https://behindthenews.ua/spetsproiekti/po-toy-bik-genderu/abetka-feminitiv-358/> (дата звернення: 02.05.2023).
12. Плачинда Г. Словничок фемінітивів для прес-офіцерів та прес-офіцєрок територіальних управлінь Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Київ, 2018. 16 с. URL: [https://www.wicc.net.ua/media/Slovyuk\\_fem.pdf](https://www.wicc.net.ua/media/Slovyuk_fem.pdf) (дата звернення: 02.05.2023).
13. Дутта Н. Хірург - це жінка чи чоловік? Що робити з мовним сексизмом. *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-54838693> (дата звернення: 05.05.2023).
14. Abu-Chacra F. Arabic: an essential grammar: Textbooks for foreign speakers. Routledge, 2007. 355 p.

15. نظام خدمة الأفراد: مرسوم ملكي رقم (9/م) بتاريخ 13.03.1977. URL: <https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/LawDetails/9b461caf-dc11-46bd-a8fd-ac74009a8724/1> (لوصول خيرات) (05.05.2023).
16. المرأة العسكرية في القوات المسلحة الاردنية - الجيش العربي 2022. Armed YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=u40SkrS3gFA> (تاريخ الوصول: 05.05.2023).
17. من-هي-الطيار-مريم-المنصوري/ (تاريخ الوصول: 05.05.2023). URL: <https://www.molhm.net/post> (من هي الطيار مريم المنصوري. ملهم نت 18 بالصور... الشیخة عائشة بنت راشد آل خليفة أول بحرينية تقود طائرة قتالية. الأيام. URL: <https://www.alayam.com/online/local/739745/News.html> (تاريخ الوصول: 05.05.2023).
19. Gender-neutral language in the European Parliament: guidelines. European Parliament, 2018. 13 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/151780/GNL\\_Guidelines\\_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/151780/GNL_Guidelines_EN.pdf) (date of access: 05.05.2023).
20. Шаранова Ю., Бесклетна О. Проблема класифікації англійської військової лексики в парадигмі лінгвістичних досліджень. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 2, № 11. С. 54–59. URL: [http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/19/part\\_2/11.pdf](http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/19/part_2/11.pdf) (дата звернення: 05.05.2023).
21. Сержантку з Буковини Павлину Ніколаєвич нагородили відзнакою «Хрест бойових заслуг». *tva телекомпанія*. URL: <https://tva.ua/2022/07/31/serzhantku-z-bukovyny-pavlinu-nikolaievych-nahorodyly-vidznakoiu-khrest-bojovykh-zaslugh/> (дата звернення: 09.05.2023).
22. Лейтенантка з псевдо «Посейдон» боронить Україну в складі батальйону волинської тероборони. *Перший канал соціальних новин*. URL: <https://pershyj.com/p-leitenantka-z-psevdo-poseidon-boronit-ukrayinu-v-skladi-batalionu-volinskoyi-teroboroni-61859> (дата звернення: 09.05.2023).
23. У Збройних Силах України з'явилася перша жінка-бригадний генерал. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3304173-u-zbrojnih-silah-ukraini-zavilasa-persa-zinkabrigadnij-general.html> (дата звернення: 09.05.2023).
24. Тетяну Остащенко призначили командувачкою Медичних сил ЗСУ. *Повага*. URL: <https://povaha.org.ua/polkovnytsya-tetyana-ostashhenko-ocholyla-komanduvannya-medychnyh-syl-zsu/> (дата звернення: 09.05.2023).